

Art Teaching Students' Artistic Creation Process *

Şenay BAŞ**, Ata Yakup KAPTAN***

Received date: 11.07.2018

Accepted date: 30.03.2019

Abstract

This study which aims at revealing the artistic creation process in art painting workshop lessons in art teaching program, is a qualitative study which was designed as descriptive survey. The study group consists of 12, 4th grade art teaching students in the Department of Fine Arts, in Karadeniz Technical University. In this study, the qualitative data was collected with open-ended questionnaire and focus group discussion. After administering open-ended questions in the survey that was prepared for the study, it was aimed at obtaining more detailed information about the students' artistic creations via focus group interview. According to the results of the study, present skills, background, psychology, emotions, motivation, desire and eagerness of the person who realizes artistic creation are the important factors that affect their artistic creation. It was also concluded that the individual have two main problems which are instability in having an idea and difficulty in conveying the idea during the artistic creation process. Besides, it was also established that the 4th grade students in art teaching in the study, pay attention mostly to the visual stylistic aspect of the work of art in their studies in the art painting workshop lessons.

Keywords: Artistic creation, art teaching students, art painting workshop lesson.

* This study was established by benefiting from one part of unpublished dissertation which was prepared by the first author with the counseling of second author.

** Recep Tayyip Erdogan University, Education Faculty, Department of Fine Arts Education, Rize, Turkey; senay.bas@erdogan.edu.tr

*** Ondokuz Mayıs University, Education Faculty, Department of Fine Arts Education, Samsun, Turkey; aykaptan@yahoo.com

Resim İş (Görsel Sanatlar) Öğretmenliği Öğrencilerinin Sanatsal Yaratım Süreçleri *

Şenay BAŞ**, Ata Yakup KAPTAN***

Geliş tarihi: 11.07.2018

Kabul tarihi: 30.03.2019

Öz

Resim-iş öğretmenliği programındaki resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçlerinin nasıl olduğunu ortaya çıkarmaya amaçlayan bu araştırma betimsel tarama olarak desenlenen nitel bir çalışmadır. Sanatsal yaratım sürecine yönelik var olan durum öğrenci görüşleriyle betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu; Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programından 12 son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Bu çalışmada nitel veriler; açık uçlu anket ve odak grup görüşme araçları ile toplanmıştır. Araştırma için hazırlanan açık uçlu anket sorularının ardından odak grup görüşmesi sorularıyla öğrencilerin sanatsal yaratımlarına ilişkin daha derin ve detaylı bilgi edinmek amaçlanmıştır. Veri araçlarından elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre; sanatsal yaratımda bulunan kişinin, mevcut becerileri, birikimi, ruh hali, duyguları, motivasyonu, yaratmaya yönelik isteği ve hırsı, sanatsal yaratımına etki eden önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır. Aynı zamanda kişinin sanatsal yaratım sürecinde, fikir edinmede kararsızlık ve fikir aktarımında zorlanma şeklinde iki önemli problem yaşadığı görülmüştür. Ayrıca çalışmadaki resim-iş öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin anasanat atölye derslerindeki çalışmalarında ağırlıklı olarak sanatsal yapının görsel biçimsel boyutuna önem verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Sanatsal yaratıcılık-sanatsal yaratım, görsel sanatlar öğretmenliği öğrencileri, anasanat atölye dersi.

* Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı, yayınlanmamış doktora tezinin bir kısmından faydalanarak oluşturulmuştur.

**^{ID}Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Rize, Türkiye; senay.bas@erdogan.edu.tr

***^{ID}Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Samsun, Türkiye; aykaptan@yahoo.com

1. Giriş

Sanat eğitiminin temeli oluşturan özgür yaratıcılık akademik bir disiplin içinde de olsa her zaman için geçmiş bilgiye tecrübeye dayanan içsel bir hazdır. Bu haz sanatsal yaratıcılık şeklinde ifade edilen süreç ve ürünle şekillenmektedir. Amerikalı filozof ve eğitimci Dewey (1938), diğer tüm alanlarda faydalı olabilecek genel yaratıcılığın da sanat eğitimi içinde sanatsal yaratıcılıkla kazandırabileceği ve yaratıcılığı önemseyen bir sanat eğitimi programıyla her türlü başarıya ortam sağlanacağı görüşünü savunmaktadır (aktaran Erbay, 1998). Bir sanatçının veya sanat eğitimcisinin eğitim öğretimle disipline edilen sanatsal yaratıcılık süreci ona bilimsel yöntemlerle de etkileşime girmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle çağdaş sanatta disiplinlerarası işler sanat, bilim ve teknolojinin yaratıcı işbirliğine daha çok ihtiyaç duymaktadır. Bu işbirliğin sağlıklı bir temelle oluşturulması ve sürdürülmesi için sanat eğitimi sistemlerinin tüm parçalarınca sanatsal yaratıcılığın anlaşılması, planlanması değerlendirilmesi önemlidir.

Sanatsal yaratıcılığın meydana gelmesi olarak ele alınan sanatsal yaratım; sanatsal yaratıcılığın algı yetisi üzerine düşlemek, bir imleme yetisi katmak, bunun için de sezgi gücünü kullanabilmek (Eriñç, 2004 -tüm boyutlarıyla gerçekleşmesi, sanatsal yaratma eylemi anlamına gelmektedir. San (2003) sanatta yaratıcılığı “yepyeni ilişkilerin kurulması, yeni bileşimlere varılması; bilinenlerden o zamana dek bilinmeyen yeni sonuçlar, yeni düşünceler, yeni yaşantılar ve ürünler ortaya koymak” olarak tanımlamaktadır (s.51).

Sanatsal yaratma, bir süreçtir (Eisner ve Ecker, 1966; Kırıçoğlu, 2005; San, 1979). Bender'e (2006) göre yaratma süreci, hem soyut ve bilişsel bir alt yapıyı, hem de ürüne dönüşürken gerçekleştirilen somut işlemleri kapsar (s.28). Bu işlemleri, araç/gereç bilgisi, ustalıklı ilgili teknik uygulamaya yönelik bilgiler, estetik algı ve deneyim, tasarım ve nitelikli bir ürün ortaya koymaya ilişkin bilgi ve deneyim olarak sıralamak mümkündür (Kırıçoğlu, 2009). Bu yaratma süreci karmaşık ve zorlayıcıdır. Sungur (1997)'a göre sanatta ustalık, bilimde ise bilinçaltı önemlidir. Sungur sanatçıların asıl kaygısının, içsel duygu ve iletişimleri (güzellik) aktarmak olduğunu; buna karşılık değişmeyen şartlara tek bir boyutlu zihinsel yoğunlaşmanın ise bilim adamlarının kaygısı olduğunu ileri sürmektedir. Sanatsal yaratımın gerçekleşmesi için gerekli koşullar Etike (1995) tarafından;

- 1) Deneyimler, birikimler,
- 2) Donanımlı ortam,
- 3) Özgür ortam (s.25), şeklinde belirtilmektedir.

Yurt dışındaki görsel sanatlar eğitiminde sanatsal yaratım sürecini konu alan çalışmalar değerlendirildiğinde araştırmaların; dijital ve çevrimiçi görsel sanat uygulamaları (Black ve Browning, 2011; Samah, Hussin ve Putih, 2016; Shın, 2010;) ve performans sanatı (Horn, 2009) gibi çağdaş sanat uygulamalarına yönelik içeriklere sahip oldukları görülmektedir. Ayrıca yurtdışı araştırmalarında; farklı yaş düzeylerine ait sanatsal yaratım süreçlerinde, yaratıcılık, motivasyon (Rostan, 2010) gibi çeşitli değişkenlerin etkileşimleri incelenmektedir.

Son yıllarda yurt içindeki sanatsal yaratım sürecine odaklı çalışmaları incelediğimizde de: 3D programları ve sosyal ağ gibi son teknoloji ve medyanın dahil edildiği, modern resim, popüler kültür, çağdaş sanat, güncel sanat gibi günümüz sanat görüşlerinin konu olduğu çalışmaların yanı sıra genel anlamda bilinen bazı sanat tekniklerinin ya da akımların süreç içerisinde değerlendirildiği çalışmalara rastlanmaktadır.

Yurt içinde sanatsal yaratım sürecine yönelik yeni uygulama konularının ele alındığı, değerlendirildiği ve önerilerde bulunduğu araştırmalar (Çığır, 2016; Dinçer, 2017; Erol, 2017; Kılıç ve Altıntaş 2016; Sağlam, 2017; Taşkesen ve Yılmaz, 2018) devam ederken mevcut sanatsal yaratım sürecine yönelik sahadan elde edilmiş verilere rastlanmamaktadır. Ülkemizde özellikle öğretmen eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının temelini oluşturan atölye derslerinde devam eden sanatsal yaratım süreçlerinin mevcut şartları ve durumunun ortaya konması öncelikle önemlidir. Çünkü mevcut duruma yönelik edinilen bilgi ileriye yönelik öncelikli ihtiyaçların belirlenmesi, aksaklıkların ortaya çıkarılması ve iyileştirilmesine yönelik önerilerin sunulması ve sonrasında yenilikçi uygulamaların değerlendirilmesi sanat eğitimi ve öğretiminin sağlıklı gelişimi için daha doğru olacaktır. Aksi takdirde mevcut durumlar göz ardı edilerek yürütülen çalışmalar, araştırma sahasının dışında gerçek sahaya ulaşmayacak ve fayda sağlamayacaktır. Araştırmalarda geline nokta ile sahadaki gerçek durum arasında karşılaştırma olanağını sağlamak adına mevcut durumdan bir kesit sunulması araştırmaya değer görülmektedir.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, resim-iş öğretmenliği programındaki resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçlerini, öğrenci görüşleri üzerinden sorgulamaktır. Bu çalışmanın sonuçlarının, resim anasanat atölyelerinin şartlarında devam eden sanatsal yaratım süreçlerine dair bilgi edinme olanağı ve farkındalık oluşturacağı düşünülmektedir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli/ Deseni

Resim-iş öğretmenliği programındaki resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçlerini, öğrenci görüşleri doğrultusunda sorgulamayı amaçlayan bu araştırma betimsel tarama olarak desenlenen nitel bir çalışmadır. Sanatsal yaratım sürecine yönelik var olan durum öğrenci görüşleriyle betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma problemi doğrultusunda ilk etapta sırasıyla; araştırma grubunun belirlenmesi, gerekli izinlerin alınması, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, geçerlilik güvenilirlik çalışmalarının yapılması, ön araştırma ve veri toplama süreci, verilerin analizi ve yorumu işlemleri gerçekleştirilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örneklemesine göre belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu; Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Programından 12 son sınıf öğrencisinden oluşmaktadır.

Tablo 1'de bilgi formundan elde edilen çalışma grubuna dair bazı demografik bilgiler verilmektedir.

Tablo 1: Demografik Bilgiler

		n
Cinsiyet	Kız	9
	Erkek	3
Yaş	25 altı	10
	25-30	2
Lise Türü	Güzel Sanatlar Lisesi	4
	Diğer Lise	8

Akademik Ortalama	3 üzeri	5
	3 altı	7
Toplam		12

2.3. Verilerin Toplanması

2.3.1. Veri toplama araçları

Bu araştırmada tüm nitel veriler; açık uçlu anket ve odak grup görüşme araçları ile toplanmıştır. Araştırmanın ilk verilerinin alındığı bilgi formunun ardından açık uçlu anket sorularıyla çalışma grubunun sanatsal yaratım süreçlerine dair görüşlerine ulaşılması amaçlanmıştır. Bu araştırma çerçevesinde veri toplamada odak grup görüşmesinden de faydalanılmıştır. Tüm öğrencilerin bir arada olduğu odak grup görüşmesi için yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Nitel veri toplamada önemli bir yere sahip olan odak grup görüşmelerinde bireylerin birbirleri ile etkileşimi söz konusudur. Yani sorulara verilen yanıtlar bireylerin birbirini etkilemesi sonucu oluşmaktadır. “Bu görüşmelerin ana amacı ise, öğrencilerin tutumlarını, duygularını, inançlarını, deneyimlerini ve diğer yöntemlerle elde edilemeyecek olan tepkilerini ortaya çıkarmasıdır” (Kuş 2003, s.102).

Araştırma için hazırlanan açık uçlu anket sorularının ardından odak grup görüşmesi sorularıyla öğrencilerin sanatsal yaratımlarına ilişkin daha derin ve detaylı bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bu nedenle de odak grup görüşme sorularıyla, açık uçlu ankette bulunan bazı kritik soruların daha derin tartışılmasına olanak sağlamıştır.

Açık uçlu anket ve odak grup görüşme için amacın belirlenmesinden sonra literatürden yararlanarak taslak görüşme soruları oluşturulmuştur. İç ve dış geçerliğini sağlamak için bir ölçme ve değerlendirme uzmanı, bir Türkçe dili eğitimi uzmanı ve iki sanat eğitimi alan uzmanı görüşleri doğrultusunda sorular düzenlenmiştir. Veri toplama araçlarının, aynı programın farklı bir atölyesinden 10 kişilik pilot uygulama grubuyla ön uygulamaları yapılmış ve sonrasında son şekilleri verilmiştir.

Kayıt için iki kameranın kurulumu ve bağımsız gözlemcinin de katılımıyla toplamda bir buçuk saatlik iki oturum şeklinde odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin video kayıt cihazı ile yapılmasıyla öğrencilerin sözel olmayan davranışlarına dair kanıtlar da elde etmek amaçlanmıştır. Odak grup görüşmesinin ilk 10 dakikası öğrencilerin duruma alışması için genel sohbet olarak sürdürülmüştür. Öğrenciler, ilk kez katıldıkları odak görüşmeden gayet memnun olduklarını belirtmişler ve grup arkadaşlarıyla zaten senelerdir uyum içinde olduklarından kendilerini açıkça ifade etmekte herhangi bir sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir.

2.4. Verilerin Analizi

Tüm bu veri araçlarından elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmişlerdir. “İçerik analizinde amaç elde edilen verilerin açıklanabildiği anlamlı bir dizge oluşturmaktır” (Büyüköztük ve diğerleri, 2008, s.253; Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.227).

Uygulama sonunda araştırmacı, etik sorunları gidermek amacıyla tüm ham verileri dijital ortamda yedekleyerek güvence altına almıştır. Açık uçlu anket yanıtları ve odak görüşmelerin kayda alındığı videolardan tüm diyaloglar hiçbir müdahale yapılmadan olduğu gibi bilgisayar ortamında yazıya geçirilmiştir.

Ayrı ayrı veri setleri üzerinde, araştırmanın alt problemlerden yola çıkılarak taslak temalar oluşturulmuştur. Bunu izleyen süreçte verilerin kodlanması, kod listesinde yer alan kodları taslak temalar altında birleştirilmesinin yönelik işlem basamakları izlenmiştir. Temaların belirlenmesinde açık uçlu anket ve odak grup görüşme formlarında bulunan sorular alt tema olarak kullanılmış ve bu doğrultuda analiz çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Analiz aşamasının güvenilirlik çalışması için araştırmacı ve bir uzman tarafından, veri setlerini ayrı ayrı okunarak taslak olarak hazırlanan

temalar ve kodlar üzerinde görüş birliğine varılmaya çalışılmıştır. Alan yazından desteklenerek tema ve kodların kesinleştirilmesiyle ilgili düzenlenmeler yapılmıştır. Görüş birliğinde olunan kod ve temalar aynen bırakılmış, görüş ayrılığı olunan noktalara ilişkin karşılıklı tartışmalar sonrasında ortak karara varılmış, böylelikle her veri setine ait kod listeleri kesinleştirilmiştir. Kodlar sayılara indirgenerek sıklık değerleri şeklinde değil araştırma amacına uygun olarak, her bir öğrenciye özgü çıkarımlarda bulunulacak şekilde sunulmuştur.

Çalışma grubundaki öğrenciler araştırma etiğine uygun olarak “K1, K2, K3...” şeklindeki kodlarla ifade edilmiştir. Veri toplama aracı “O” odak grup ve “AUA” açık uçlu anket şeklinde kısaltılmıştır. Veriler sunulurken “O.1.S26-27.K2” şeklindeki gibi sırasıyla veri toplama aracı türü, soru numarası, veri seti satır numarası, öğrenci numarası şeklinde ifade edilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmanın amacı; “resim-iş öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçleri hakkındaki görüşleri nelerdir?” sorusu ile ifade edilmiştir. Oluşturulan bu amacı çözümlmek üzere veriler “resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım sürecini etki eden faktörler”, “sanatsal yaratım sürecinde öğrencilerin yaşadığı problemler ve çözüm yolları”, “resim anasanat atölye derslerinde öğretim üyeleri tarafından tercih edilen eğitim öğretim faaliyetleri”, “resim anasanat atölye çalışmalarında yapısal bütünlüğünü meydana getiren unsurların öğrenciler açısından önem sıralamaları” ve “resim anasanat atölye çalışmalarının değerlendirilme ölçütleri” şeklinde alt temalar altında toplanmıştır.

Tablo 2: Resim Anasanat Atölye Derslerindeki Sanatsal Yaratım Sürecini Etki Eden Faktörler

Öğretim Üyesi	Olumlu	K1 Etkileşim K3 Olumlu tavsiyeler, rehberlik K4 Düzenli denetim K7 Düzenli denetim, özgürlükçü K9 Olumlu tavsiyeler K10 Empati kurma K12 Olumlu tavsiyeler, rehberlik
	Olumsuz	K1 Kişisel anlaşmazlıklar K3 Kişisel anlaşmazlıklar K4 Çalışma mekânının paylaşımı K10 Olumsuz eleştiri
Zaman	Olumsuz	K3 Zaman sınırı, çalışma Saatleri K12 Zaman sınırı K13 Çalışma saatleri
Ortam	Sosyal Ortam	Olumlu K1 Alt sınıfların ziyareti, müzik K2 Atölye grubunun arkadaşlığı K3 Atölye grubunun arkadaşlığı K4 Sosyal olarak rahat K5 Atölye grubunun arkadaşlığı K6 Müzik K7 Müzik K9 Alt sınıfların ziyareti K11 Atölye grubunun arkadaşlığı K12 Atölye grubunun arkadaşlığı

Resim İş Öğretmenliği Öğrencilerinin Sanatsal Yaratım Süreçleri

	Olumsuz	K1 Olumsuz eleştiri Başkaları tarafından gözetlenmek K2 Atölye grubundaki anlaşmazlıklar K3 Atölye grubundaki anlaşmazlıklar K5 Başkaları tarafından gözetlenmek K7 Olumsuz eleştiri Başkaları tarafından gözetlenmek K10 Başkaları tarafından gözetlenmek K12 Atölye grubundaki anlaşmazlıklar Olumsuz eleştiri
	Fiziksel Ortam	K1 Temizlik, teknolojik araç gereç durumu K2 Fiziksel şartlar K4 Sıkışıklık, temizlik K5 Sıkışıklık K7 Uygun ısı ve ışık, kalabalık K9 Fiziksel şartlar, dikkat dağıtıcı ortam Sıkışıklık, kalabalık, uygun ısı ve ışık K10 Sıkışıklık, uygun ısı ve ışık, araç gereç Teknolojik araç gereç durumu K11 Düzensizlik K12 Fiziksel şartlar, sıkışıklık kalabalık
Sanatsal Yaratımda Bulunan Kişinin Kendisi		K1 Beceriler, ruh hali K2 Motivasyon K4 Birikim, hırs K5 Birikim K6 Duygular K7 Hayal gücü, motivasyon, ruh hali K8 Hırs K9 Hayal gücü, motivasyon, hırs K10 Hayal gücü K11 Motivasyon K12 Ruh hali, yoğun düşünceler

Sanatsal yaratım sürecinin seyrini etkileyen birçok faktörün varlığı muhtemeldir. Araştırmanın kapsamında bu faktörlerle ilgili olarak ulaşılan bulgular Tablo 2’de sunulmuştur. Buna göre öğrenciler bu süreçte öğretim üyesinden, zamandan, ortam şartlarından ve kendilerinden kaynaklanan birtakım faktörlerden etkilendiklerini belirtmişlerdir.

Öğrenci görüşlerine göre bu faktörlerden öğretim üyesinin süreç üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olduğunu görmekteyiz.

Örneğin;

O.2.S39.K3: “Mesela sıkı baskıcı hoca olsa sıkıntı olurdu hocam.”

O.1.S32.K3: “Hocam bu süreçte mesela fiziki faktörlere baktığımızda benimki de ... ile biraz örtüşüyor ben de mesela okullarda çalışmayı çok sevmiyorum belirli saatler arasında kısıtlanmayı çünkü kendimi kısıtlanmış hissediyorum rahatlayamıyorum evde olduğum zaman benim tablom hep hazır olur kalktığı zaman çalışırım canım istemiyorsa bırakırım başka bir şeyle ilgilenirim canım istediği zaman çalışırım.”

Bu bulgulara ek olarak öğrenciler sanatsal yaratım süresince öğretim üyesinden beklentilerini şu şekilde ifade etmişlerdir;

- O.2.S13.K4: “Önümüze geçip kendisin rehber olmasını, kendisinin de çizmesini beklerim.”
 O.2.S13.K10: “Ortam ayarlaması lazım.”
 O.2.S13.K1: “Bence bir de biz farklı teknikleri görmedik Belli aşamalarının sunulmasını isterdim yani.”

Tablo 3: Sanatsal Yaratım Sürecinde Öğrencilerin Yaşadığı Problemler ve Çözüm Yolları

	PROBLEM	ÇÖZÜM YOLLARI
Kararsızlık		Daha Fazla Deneme
		K1 Deneme yanılma
		K4 Alternatif üretme
		K7.Daha çok çizmek
		K9.Çok deneme
		K11 Alternatif üretme
		K1.Tekrar yoğunlaşma
		K2 Araştırma
		K3.Zihinsel yoğunlaşma
		Tekrar yoğunlaşma
		K5 Araştırma
		K7 Araştırma
	K11.Düşünmek, Fikir Biriktirme	
	K12.Zihinsel yoğunlaşma	
Fikir Edinme Ve Aktarımda Zorlanma		Ara Verme
		K1.Uzaklaşma
		K3 Ara verme
		K6 Ara verme
		K7 Ara verme
		K8 Ara verme
		K9 Uzaklaşma, ara verme
		K10 Ara verme
		K12 Ara verme
		K1. Örnek tarama, edinme
		K4 Örnek edinme
		K5. Örnek edinme, arşivleme
	K6 Örnekler edinme	
	K7 Örnekler edinme	
	K10. Örnek kayıt tutma	
	K1 Başkalarına danışma	
	K2 Eleştiri edinme	
	K4 Başkalarına danışma	
	K5 Başkalarına danışma	
	K7 Başkalarına danışma	
	K10 Başkalarına danışma	
	K3 Daha fazla zaman	
	K4 Daha fazla zaman	
	K11 Daha fazla zaman	

Araştırma verilerinden Tablo 3’de de sunulduğu üzere öğrencilerin sanatsal yaratım sürecinde birtakım problemler yaşadıklarını ve bu problemlere yönelik çözümler ürettiklerine dair bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrenciler, süreçte yaşadıkları iki önemli problemi; kararsızlık ve yaratıma yönelik fikir edinme veya fikir aktarımında zorlanma şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcıların ağırlıkta konu ya da fikir edinme aşamasında kararsızlık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin;

AUA.6-7.K4. “Nasıl bir kompozisyon oluşturmam gerektiği konusunda kararsız kalıyorum.”

Öğrencilerin kararsızlık durumlarında ürettikleri çözüm yollarını daha fazla deneme ve zihinsel olarak daha fazla yoğunlaşma şeklinde belirtmişlerdir.

AUA.8.K4: “Bazen bocalıyorum ama deneme yanılma yoluyla zaman ilerledikçe daha iyi öğreniyorum.”

AUA.8.K9: “Çözebiliyorum, öğretmenimin yardımına ihtiyaç duyuyorum ve o bana nerede hangi rengi kullanacağımı söylüyor.”

Fikir edinme ve aktarımında zorlanma problemine karşın da sürece ara verme, örnek edinme, başkalarıyla etkileşimde bulunma ve daha fazla zaman ayırma şeklinde çözüm ürettikleri görülmektedir. Öğrencilerin bir çözüm yolu olarak sosyal etkileşimlerine kimleri dahil ettiklerini sorguladığımızda ağırlıkta “arkadaş” olarak nitelendirdikleri bir sınıftan bahsettiklerini görüyoruz. Bununla ilgili olarak;

AUA.6-7.K12: “Araştırma aşamasında sadece yapacağım figürde karar kılmakta zorlanırım. Karar verdikten sonra devamında zorlanmam. Hocama ya da çalışma ortamında güvendiğim arkadaşlarıma soruyorum ve çözüme ulaşıyorum.”

Diğer taraftan arkadaşına alternatif olarak da K1, K4, K7, K10 öğretim üyesiyle etkileşimlerinden bahsetmişlerdir.

Tablo 4: Resim Anasanat Atölye Derslerinde Öğretim Üyeleri Tarafından Tercih Edilen Eğitim Öğretim Faaliyetleri

---

Araştırma/ Düşünme	K1 Örnek Gösterme
	İnternet Tarama
	K5 Örnek Gösterme
	K7 Örnek Gösterme,
	Deneyimlerin Paylaşımı
	Model Sunma
	Bilgisayarda Destekli Sunum
	Araştırma
	İnternet Tarama
	K10 Deneyimlerin Paylaşımı
Uygulama	K1 Eskiz, Pratik
	K2 Eskiz, Pratik
	K3 Serbest Konu Seçimi
	K5 Gösterip Yaptırma
	K7 Serbest Konu Seçimi
	K11 Eskiz, Pratik, Düzenli Denetim
	K12 Serbest Konu Seçimi
	K1 Olumlu
	K4 Olumlu
	Çalışma Mekânının Paylaşımı
	K4 Olumsuz
	K7 Olumsuz
K10 Olumsuz	

Resim atölye derslerinde öğretim üyesi tarafından da öğrencilere sunulan ya da tavsiye edilen birtakım eğitim öğretim faaliyetleri olmaktadır. Bu araştırma bulgularında öğrenciler öğretim üyelerinin araştırma-düşünme ve uygulamaya ağırlık verdiklerini belirtmişlerdir. Örneğin;

0.3.S15.K7: “Eski öğrencilerinden örnekler veriyordu mesela, başka ne olabilir, kendi şeylerini anlatıyordu mesela yaşadıklarını, sanatçılardan söz ediyordu heveslendiriyordu bizi. Biz mesela diğer arkadaşımıza göre daha rahattık, hocamız bir konu verirdi, örnek gösterirdi anlatırdı bize, bazen sunum şeklinde bazen getiriyordu, bazen projeksiyondan gösteriyordu, sonra kendi odasında çalışmalar varsa onları gösteriyordu, ya da araştırma yapmamızı istiyordu.”

Tablo 4’te sunulan bulgulara göre uygulama aşamasında öğretim üyesinin öğrencilerle atölye içinde çalışma mekanının paylaşıldığı yani kendisinin de aynı ortamda kişisel sanatsal yaratımda bulunduğunu görüyoruz. Öğrencilerden; K1 ve K4 bunun etkilerini olumlu iken K4, K7 ve K10 olumsuz olarak ifade etmişlerdir.

Örneğin;

0.3.S16.K4: “Model çiziyorduk, diğer atölyede hoca da bizimle beraber çiziyordu. Olumsuz yönleri o çok iyi çiziyordu biz çizemiyorduk biraz, aslında çizmesi iyi oluyor örnek alabilirsin.”

Araştırmada öğrencilerin atölye ortamından beklentilerini sorguladığımızda da şu görüşlere ulaşılmıştır.

0.5.S18.K7: “Ben de arkadaşıma katılıyorum, bu zamana kadar tek bir tarzla değil de farklı bir tarz teknik de öğrenmek isterdim.”

0.5.S46.K8 “Ama tabi bu aralarda gelip bize müdahale edebilir ama genel olarak özgür kalmaktan yanayım.”

Tablo 5: Resim Anasanat Atölye Çalışmalarında Yapısal Bütünlüğünü Meydana Getiren Unsurların Öğrenciler Açısından Önem Sıralamaları

	1	2	3
K1	Konu	Yaratıcılık	-
K2	Kompozisyon	Leke	Renk
K3	Yaratıcılık	-	-
K4	Renk	-	-
K5	Kompozisyon	Renk	-
K6	Doku	Konu	-
K7	Yaratıcılık	Kompozisyon	Renk
K8	Kompozisyon	Renk	-
K9	Kompozisyon	Yaratıcılık	Renk
K10	Kompozisyon	Renk	Yaratıcılık
K11	Yaratıcılık	Kompozisyon	Renk
K12	Yaratıcılık	-	-

Sanatsal yaratımda ortaya çıkan yapıyı meydana getiren ve tercih edilen tekniğe göre değişkenlik de gösteren bazı temel unsurlar mevcuttur. Öğrencilerimizin sanatsal yaratım süreçlerinin bir ürünü olarak resim çalışmalarında, bir bütünü meydana getiren unsurları ele aldıklarında, sanatsal yaratım karakterini ve tercihini de şekillendirebilecek önem sıralamasını sorguladığımızda Tablo 5’te belirtilen durum ortaya çıkmaktadır. Buna göre;

K2, K5, K8, K9, K10 öncelikli olarak genel anlamda Kompozisyonu önemsemekte olduklarını bildirmişlerdir.

K1; konuyu, K4; rengi, K6; dokuyu birinci derecede önemsemekte olduklarını belirtmişlerdir.

K3, K7, K11, K12 ise öncelikli olarak sanatsal yaratımlarında öncelikli olarak Yaratıcılığı önemsediklerini ifade etmişlerdir.

Benzer bulgular olarak öğrencilerin portfolyalarından elde edilen görüşlerine göre de; K2, K4, K5, K7, K8'in çalışmalarında biçime diğer bir deyişle görsel etkiye,

K1, K3, K6, K9, K10, K11, K12'nin de hem biçimsel hem de içeriğe diğer bir deyişle anlamsal etkiye öncelik verdikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 2: Resim Anasanat Atölye Çalışmalarının Değerlendirilme Ölçütleri

Mevcut Uygulama	Öğretim Üyesinin Beğenisi	K1 Öğretim üyesinin beğenisi K10 Öğretim üyesinin kendi beklentisi
	Tutarlılık (Üslup)	K1 Üslup
	Kompozisyon Düzeni	K10 Kompozisyon, renk
Öğrencilerin Beklentisi	Çaba	Tüm Katılımcılar K1 Emeğe saygı K7 Çaba K10 Çaba
	Tertip Düzen	K1 Tertip düzen K5 Düzen K7 Temizlik K10 Derse hazır gelme
	Farklı Olma	K1 Farklılık

Araştırmada yer alan katılımcı görüşleri ile sınırlı olan bulgularda; resim atölye dersleri kapsamında çalışmaların değerlendirilmesi ile ilgili olarak mevcut duruma karşın öğrencilerin değerlendirilmeye yönelik farklı beklentileri olduğunu görmekteyiz. Tablo 6'da sunulan öğrenci görüşleri, çalışmaların değerlendirilmesinde; öğretim üyesinin kişisel beğenisi, çalışmaların üslup oluşturacak bir tutarlılık göstermesi ve genel kompozisyon düzeninin sağlanması şeklinde olduğunu göstermektedir. Bu duruma ek olarak öğrenciler çalışmalarının değerlendirilmesinde çaba, tertip düzen ve grup içinde farklı olmanın birer kriter olması yönünde beklentilerini dile getirmişlerdir.

0.6.S20.K1: "Bence temiz çalışmaya bakmalı, bence yani benim için bir çalışma üzerinde ne kadar uğraşırsan ne kadar detaya inersen o kadar kaliteli olur, bunu görsün ve o farkım yani diğer ressamlarla aynı mı yoksa diğerlerinden farkıma baksın."

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmanın problemini oluşturan, resim-iş öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçleri hakkındaki görüşlerinin neler olduğuna dair elde edilen bulgularla ilgili tartışma ve sonuçları şöyledir:

Öğrenciler resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım süreçlerinde öğretim üyesinden, zamandan, ortam şartlarından ve kendilerinden kaynaklanan birtakım faktörlerden etkilendiklerini belirtmişlerdir. Sanatsal yaratım süreci özünde esnek bir çalışma disiplini gerektirmektedir. Bu nedenle öğrenciler atölye çalışma saatlerini kendileri için uygun ve yeterli bulmamaktadırlar. Sanatsal yaratım sürecinde zaman faktörünün önemini Yolcu'da şu şekilde ifade etmiştir. "Ülkemizde gerek yükseköğretimde gerekse ilköğretimde, görsel sanatlar dersi için ayrılan süre yetersizdir. Dolayısıyla, zamanın yetersizliği karşısında bireyin, düşünmeye ve oluşturulan sorunun çözümüne yaratıcı bir düşünceyle yaklaşması mümkün değildir" (Yolcu, 2009, s.208).

Sanatsal yaratım sürecine etki eden bu faktörlerden öğretim üyesinin süreç üzerinde olumlu ya da olumsuz etkileri olduğunu görülmektedir. Öğretim üyesi ile etkileşimde olmak, ondan tavsiyeler almak, onun rehberliği ve denetimi öğrencilerin sanatsal yaratım süreçlerini olumlu etkilediğini sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan öğretim üyesi ile yaşanan kişisel anlaşmazlıklar, olumsuz eleştiriler ve çalışma mekânının paylaşımı öğrencilerin bazıları için olumsuz bir faktör olarak ifade edilmiştir. Burada dikkat çeken durum özellikle öğretim üyesinin atölye dersi zaman diliminde çalışma mekânı öğrencilerle paylaşılması yani öğretim üyesinin de öğrencilerle aynı mekânda çalışmasının öğrencileri üzerindeki etkisidir. Öğrencileriyle aynı atölyede kendi kişisel çalışmalarına devam etmesi yani bizzat sanatsal yaratımda bulunması öğrencilerin bir kısmının seviye farkından dolayı kendilerini kötü hissetmelerine sebep olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan bir kısım öğrenci için de öğretim üyesinin çalışma disiplini model almaları ya da gösteri şeklinde bir öğrenme faaliyetinin gerçekleşmesi açısından olumlu bir etken olarak görülmektedir.

Öğretim üyesinin öğrencileriyle atölye ortamını paylaşımına yönelik alanyazında araştırmaya rastlanmazken sanatsal yaratımda öğretmene ya da öğretim üyesinin etkisine yönelik çokça tartışmaya rastlanmıştır. Sanat eğitiminde sanatçının özelliğine uygun olduğu düşünülerek bireysellik vurgulanmışsa da pek çok sanat uzmanı ve görsel sanatlar araştırmacısı, sanatçının diğer sanatçılarla etkileşim içinde olmasının gerektiğini savunmaktadır (Armstrong, 1994'ten aktaran Mamur 2009; Kara, 2011; Gözlükaya, 2014).

Yine öğrenciler için sanatsal yaratıma etki ettiği ifade edilen önemli bir faktör atölye ortamı ya da çevredir. Yaratım sürecinde atölye ortamından sosyal ve fiziksel yapısıyla iki şekilde bahsedilmektedir. Atölye grubu içindeki olumlu sosyal ilişkiler, ortamda müziğin yer alması ve öğrencilere danışmak için alt sınıfların ziyaretleri ile öğrenciler kendilerini bu ortam içinde rahat ve mutlu hissetmektedirler. Ancak öğrencilere göre atölye grubu üyeleri arasındaki anlaşmazlıklar ve dışardan gelen ziyaretçilerin öğrencilere ya da çalışmalarına yönelik olumsuz eleştirileri o sosyal ortamın atmosferini de olumsuz etkilemekte bu da sanatsal yaratımlarını etkilemektedir. Ayrıca öğrencilere göre; fiziksel olarak atölye ortamı, uygun ısıya ve ışığa sahip, teknolojik araç ve gereçlerle donanmış temiz yerler olmalıdır. Sıkışık ve düzensiz olmamalıdır.

“Kişiler arası ilişkiler, kişisel otonomi ve bilgi üretimini cesaretlendiren ortamlar yaratıcı başarıyı ortaya çıkarır” (Tan, 2011, s.56). Benzer şekilde Gözlükaya (2014, s.105) yaratıcılığa katkı sağlayan en önemli unsurun ortam olduğunu sonucuna ulaşmıştır. Sanat atölyelerinde ortam ve şartların yaratma süreci ile ilişkisini ortaya koyan, Buyurgan ve Buyurgan (2012)'a göre de resim derslerinde öğrencilere uygun mekân, zaman ve malzemeler sunulması, yönlendirme ve alan ile ilgili seviyeye uygun bilginin verilmesi öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini ortaya koyabilme ve geliştirebilmesi imkânı elde edebilmesi açısından önemlidir. Fakültelerdeki atölye ortamlarının şartlarına yönelik veriler sunan araştırmalarda “resim-iş programlarında araç gereç yokluğunun çoğu zaman sorun olduğu ifade edilmiştir” (Çakır, 1990, s.118; Kırıçoğlu, 2005, s.7; Öztöp, 1993, s.45).

Öğrenci görüşlerinden sanatsal yaratımda bulunan kişinin; mevcut becerileri, birikimi, ruh hali, duyguları, motivasyonu, yaratmaya yönelik istediği ve hırsı gibi durumlar sanatsal yaratıma etki eden diğer faktörler olduğu anlaşılmaktadır. Çellek (2002, s.2)'e göre de “yaratıcı insan, yaratıcı süreç içinde geçmişinden, entelektüel birikiminden, deneyimlerinden, algılarından, hayal gücünden yararlanarak, çevresini bu bağlamda değerlendirip aktarma yetisi çerçevesinde sezgi ve araştırma ile özgürce yaratıcı ürünler, yapıtlar oluşturur, farklı önermelerde bulunur”. Öğrenci görüşlerinden öne çıkan motivasyon durumuyla ilgili olarak araştırmalarda görsel sanatlar öğretmen adaylarının yüksek öğrenime başladıktan sonra yaratıma yönelik ilgilerini, motivasyon ve meyancılarının kaybettikleri tespit edilmiştir (Şahindokuyucu, 2011).

Bu araştırmada da öğrencilerin sanatsal yaratım sürecinde birtakım problemler yaşadıklarını ve bu problemlere yönelik çözümler ürettiklerine dair bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenciler süreçte

yaşadıkları iki önemli problemi, kararsızlık ve yaratıma yönelik fikir edinme veya fikir aktarımında zorlanma şeklinde ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin ağırlıkta konu ya da fikir edinme aşamasında kararsızlık yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin kararsızlık durumlarına ürettikleri çözüm yollarını daha fazla deneme ve zihinsel olarak daha fazla yoğunlaşma şeklindedir. Fikir edinme ve aktarımında zorlanma problemine karşın da sürece ara verme, örnek edinme, başkalarıyla etkileşimde bulunma ve daha fazla zaman ayırma şeklinde çözüm ürettikleri görülmektedir. Ayrıca öğrenciler yaşadıkları zorluklar ve kararsızlıklara karşın bir başka çözüm yolu olarak da arkadaşlarıyla ve öğretim üyesiyle etkileşime girdikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin sanatsal yaratım sürecinde yaşadıkları kararsızlık ve yaratıma yönelik bazı zorlukların kaynağını daha önce ifade ettikleri sanatsal yaratıma etki eden bir faktör olarak (bkz. Tablo 2) kendi beceri, birikim, ruh hali, motivasyon gibi etkenlerin olduğunu düşünebiliriz. Çünkü problemlerin çözüm yolları olarak öğrenciler yine dış etkenlerden daha çok kendilerine düşen sorumlulukları ve kendileriyle sınırlı olan önerileri tercih etmektedirler. Bu durum sanatsal yaratım sürecinde kişi boyutunun önemini göz önüne sermektedir. “Yaratıcı bir bireyin verimli olabilmesi güdüleme ve bireysel özellikleriyle örtüşür” (Çellek, 2003, s.8).

Bu araştırma bulgularındaki öğrenci görüşlerine göre öğretim üyelerinin resim anasanat atölye derslerinde; örnek gösterme, model sunma, eskiz, pratik, araştırma, serbest konu seçimi, gösterip yaptırma, deneyimlerin paylaşımı, bilgisayarda destekli sunum, internet üzerinden tarama ve araştırma yöntemlerini tercih ettiklerine ulaşılmıştır. Öğrenciler farklı öğretim tekniklerinin ders süreçlerinde kullanımını önemsemektedirler. Farklı öğretim tekniklerini gelecekte mesleki yaşantılarında kullanabilme ve ders sürecini iyi bir şekilde tasarlayabilme açısından önemli görmektedirler.

Öğrenciler, resim anasanat atölye derslerindeki sanatsal yaratım sürecinin uygulama aşamasında öğretim üyesinin öğrencilerle atölye içinde çalışma mekânını paylaştığı yani kendisinin de aynı ortamda öğrencilerle birlikte uygulamalar yaptıklarını ifade etmişlerdir. Öğretim üyesinin eğitim öğretim süreci içinde böyle bir yol izlemesi sanatsal yaratıma etki eden bir faktörlerde de dile getirdikleri gibi (bkz. Tablo 2) bazı öğrenciler için olumlu bazı öğrenciler için de olumsuz bir durum olarak karşılanmaktadır.

Öğrenciler, sanatsal yaratım sürecinin ürünü olan resim çalışmalarında yapısal bütünlüğü meydana getiren unsurlardan kompozisyonu ve yaratıcılığı birinci derece önemsediklerini ifade etmişlerdir. İkinci derecede de yine ağırlıkta kompozisyonu önemsedikleri görülmektedir. Öğrencilerin sanatsal yaratımlarında kompozisyon bütünlüğünü sağlayan unsurlar arasındaki önem sıralamaları ağırlıkta sanatsal yapının görsel-biçimsel boyutuna yöneliktir. Öğrencilerin görüşlerinde, bir sanat eserini meydana getiren içerik ya da anlama, yaratıcılık ya da özgünlüğe yönelik dikkate değer bir eğilim görülmemiştir.

Kağan (1993), sanatın iki türlü olduğunu belirtir. Birincisi sanatın içsel biçimi, yani sanatın içeriğinin imgesel olarak somutlaştırılışı ile ilgili zihinsel etkinlik düzeyindedir. Yaşamın imgesel modeli sanatçının zihninde var olur. Bu durum hayal gücünün yaratıcı etkinliğinin bir sonucudur. İkinci durumda sanatın dışsal biçimi, sanatsal imgenin maddi gövdesi oluşur, sanatsal bir içeriğin nesnel taşıyıcısı var olur (Bender, 2006). Birincisinde hayal önemli iken ikincisinde teknik biçim olan sanat ilke ve elemanları önemli olmaktadır. Diğer bir deyişle biçim, bir nesnenin çevre çizgilerinin düzeni, görünümü, şekli ya da bir şeyin maddeleşmiş durumu; gerçekleştiğinde, ortaya çıktığında aldığı görünüm, durumdur. İçerik ise anlatılmak istenen kapsam ya da bir metinde, bir söylemde anlatılan şey, o şeyin kapsamı, anlamı, özüdür. Bu doğrultuda görsel sanatlarda biçim ve içerikle ilgili Şölenay (1997) şöyle bir değerlendirme yapmaktadır; “Biçim kendi kendine oluşan bir nesne olmayıp, içeriğin somut görünen yanıdır. Eğer biçim dikkati kendinde toplarsa içeriği ifade etme işlevini yerine getirmemiş olur. Tüm sanatsal anlatımlarda 'içeriğe' bağlı kalınıp ve onu en iyi 'biçimle' ortaya koyma olanağı sağlandığında başarıya ulaşılabilir” (Şölenay, 1997, s.144). Benzer şekilde Kaptan ve Engin (2011)'in değerlendirmesi;

“Resim atölye derslerinde daha çok biçim analizi ve biçimlendirme esastır, ancak bir biçim içerikle ilgili olduğu sürece şekil kazanacaktır” (Kaptan ve Engin, 2011 s.617) şeklindedir.

Araştırma kapsamında resim anasanat atölye dersleri kapsamında çalışmaların değerlendirilmesi ile ilgili olarak mevcut duruma karşın öğrencilerin değerlendirilmeye yönelik farklı beklentileri olduğu görülmektedir. Değerlendirmeye yönelik mevcut durumun; öğretim üyesinin beğenisi, tutarlılık ve kompozisyon düzeni şeklinde ölçütlerden oluştuğu yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenciler de mevcut duruma ek olarak çalışmalarının değerlendirilmesine çaba, tertip düzen ve farklı olma ölçütlerinin dâhil edilmesi beklentisindedirler. Bu noktada öğrencilerin sanatsal çalışmalarında içerikten çok biçime ya da dikkate değer düzeyde özgünlüğe ağırlık vermemelerinin nedeni sayılabilecek bir durum ortaya çıkmaktadır. Resim anasanat atölye çalışmalarının değerlendirilmesindeki ölçütler arasında anlama ve yaratıcılığa yönelik ölçütlerin öne çıkmadığı görülmektedir. Değerlendirmelerden edinecekleri notun bir öğrenci için önemi ve yönlendirmedeki etkisi göz önünde tutulduğunda sanatsal yaratımlarında ki tercihlerinin bu durumdan etkilendiğini ve onları yönlendirdiğini düşünebiliriz.

Kırıçoğlu (2005), görsel sanatlarda değerlendirmesinin zorluğundan ve öğretmenin değerlendirmede kolayca öznelliğe düşebileceğinden bahsetmekte ve öğretmenin kendi beğenisini çoğu kez söz ve hareketlerle belli ettiği gibi, nota da yansıttığını ifade etmektedir. Benzer şekilde Öztürk (2002) ve Ayaydın (2009) da bu tarz değerlendirmenin nesnel dayanaklara bağlı olmadığı için öğrencilerin, öğretmene beğenilmek ve bazen de taklit etme yoluna gitmek durumunda kalmakta olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin de belirttiği gibi değerlendirmedeki bu durum onları not kaygısına sürüklemektedir ve yaratıcılıkları önünde engel teşkil etmektedir.

Sanatsal yaratıcılığa fırsat tanımak, kontrolünü sağlamak, onu istikrarlı bir şekilde sürdürmenin zor ve karmaşık bir süreç olduğu gerçeği bu araştırmanın sonuçlarında bi kez daha öne çıkmaktadır. Resim iş öğretmenliği öğrencilerin birer sanat eğitimcisi olma yolunda aldıkları eğitim öğretim sistemi içinde geliştirmeye çalıştıkları sanatsal yaratımlarını etkileyen hem bireysel hem de çevresel faktörler ve bu süreçte yaşadıkları problemlerin maalesef olumlu yönde değişmediği ve aksine giderek büyüdüğü görülmektedir. Araştırmadan elde edilen veriler, evrensel manada güncel sanatsal yaratımla ilgili mevzulardan daha çok geleneksel olarak adlandırabileceğimiz bir sürecin varlığının devam ettirdiğini göstermektedir. Bu araştırma çerçevesinde maalesef ülkemiz adına eğitim öğretim ortamlarından kaynaklı fiziksel ve olumsuz etkilerin devam ettiği ve çağdaş anlamda özellikle yöntem ve teknik bakımından olumlu gelişmelerinde sağlanmadığı görülmektedir. Bu nedenle de sanatsal yaratıcılık eğitimi alan bireylerin bireysel anlamda güncel sanata yönelik algı ve farkındalığa ulaşmadıkları söylene bilir. Hem güncel hem de geleceğin sanatsal yaratım anlayışına ulaşabilmek ve söz sahibi olabilmek adına özellikle yükseköğretimde sanatsal yaratım süreçlerinin iyileştirilmesi, yeni ortam ve şartların ve sağlanması için yapılanların ve yapılması gerekenlerin özellikle akademik anlamda gündem edilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

- Ayaydın, A. (2009). *Güzel sanatlar eğitimi resim-iş öğretmenliği anabilim dallarının sorunları ve çözüm önerileri*. Erişim adresi: <http://dSPACE.marmara.edu.tr/handle/11424/1011>
- Bender, M. T. (2006). *Resim-iş eğitimi öğrencilerinde duygusal zekâ ve yaratıcılık*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir.
- Black, J. ve Browning, K. (2011). Creativity in digital art education teaching practices. *Art Education*, 64 (5), 19-34.

- Buyurgan, U. ve Buyurgan, S. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi, eğitimin her kademesine yönelik yöntem ve tekniklerle*. (2. Baskı), A Pegem Akademi, Ankara.
- Çakır, A. (1990). *Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*, Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Çellek, T. (2002). Yaratıcılık ve eğitim sistemimizdeki boyutu. *Üniversite ve Toplum*, 2(1),1-5.
- Çığır, E. (2016). *Görsel sanatlar öğretimine yönelik sosyal ağ odaklı görsel kültür uygulamalarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dinçer, N. (2017), *Güzel sanatlar eğitiminde kinetik tipografi öğretimine yönelik eylem araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eisner, E. W. ve Ecker, D. W. (1966). *Readings in art education*. Blaisdell Publishing Company Open Library.
- Erinç S. M. (2004). *Sanat psikolojisine giriş*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Erol, Ç. C. (2017). *Web tabanlı etkileşimli eğitim materyalinin desen bilgisi başarısı üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Etike, S. (1995). *Sanat eğitimi yazıları*. Ankara: İlke Kitabevi Yayınları.
- Gözlükaya-Işık, S. (2014). *Resim-iş öğretmenliği sanat atölye derslerinde aktif öğrenme tekniklerinin sanatsal öğrenmeye katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Denizli.
- Horn, S. (2009). Performance art at secondary level. *International Journal of Art & Design Education*, 28(2), 160-173.
- Kağan, M. (1993). *Estetik ve Sanat Dersleri*. (A. Çalışlar, Çev.). İstanbul: İmge Kitabevi.
- Kaptan, A. Y. ve Engin, Ü. (2011). Lisans düzeyindeki resim atölye derslerinde plastik anlayışın öğretimi (Kavramlar ve terimler). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2),609-622.
- Kara, D. (2011). Sanat yapıtının oluşum süreci. *Art-E*, 4(8),1-5.
- Kılıç, B. İ. ve Altıntaş, O. (2016) Çağdaş sanatta metaforik düşünceye dayalı uygulamaların lisans öğrencilerinin sanat eğitimi başarısına etkisi, *Sanat Eğitimi Dergisi*, 4 (1).
- Kırıoğlu O. T. (2005). *Sanatta eğitim, görmek öğrenmek yaratmak*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kırıoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Mamur, N. (2009). *Anadolu güzel sanatlar lisesi resim bölümü öğrencilerinin sanatsal yeterliliğini ölçme ve değerlendirmede eğitsel gelişim dosyasının (portfolyo) rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Öztop, Ş. (1993). Sorunların ışığında sanat eğitimi, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 18 (187): 44-45.

- Öztürk, K. S. (2007). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Rostan, S. M. (2010). Studio learning: Motivation, competence, and the development of young art students' talent and creativity. *Creativity Research Journal*, 22(3), 261-271.
- Sağlam, F. (2017). *Atık nesnelere olanaklarıyla çağdaş sanat uygulamaları ve bu uygulamalara yönelik öğretim elemanlarının görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- San, İ. (1979). Yaratıcılık, iki düşünme biçimi ve çocuğun yaratıcılık eğitimi, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 12(1-4),177.
- San, İ. (2003). Sanat eğitimi kuramları, Ankara: Ütopya Yayın Evi.
- Samah, A. A., Hussin, Z. ve Putih, A. T. (2016). Connoisseurship evaluation in digital painting among art teachers in Malaysian secondary school. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 4(3), 14-26.
- Shin, R. (2010). Taking Digital creativity to the art classroom: Mystery box swap. *Art Education*, 63(2), 38-42.
- Sungur, N. (1997). *Yaratıcı düşünce, yönetim dizisi:6*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Şahindokuyucu, M. (2011). Yükseköğretimde, güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin imge-tasarım yetersizlikleri. 1. Sanat ve tasarım eğitimi sempozyumunda sunulan bildiri, Başkent Üniversitesi, ANKARA. Erişim adresi: http://gsf.baskent.edu.tr/kw/upload/324/dosyalar/bildiri_kitap_2011.compressed_v1.pdf
- Şölenay, E. (1997). *Sanatta biçim içerik sorunu*. Erişim adresi: <https://earsiv.anadolu.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/11421/1259/126369.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Tan, E. (2011). *Günümüz yükseköğretim sanat eğitimi anlayışının görsel sanatlar öğretmen adaylarına yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Taşkesen, S. ve Yılmaz, M. (2018). 3D modelleme programları ve figür imajlarının desen dersi başarılarına etkisi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(1), 49-55.
- Yolcu, E. (2009). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Extended Summary

1. Introduction

Artistic creation means imagining about understanding capacity of artistic creation, adding an allusion capacity, being able to use intuition power to realize it (Erinç, 2004), and realizing thoroughly.

It is vital to establish the existing conditions of on-going artistic creation processes in art studios underlying the higher education institutions which provide teacher education in our country. Because, the information that is obtained towards existing situation will be more accurate for determining the forward primary needs, revealing the deficiencies and offering suggestions towards the improvement and evaluating the innovative practices, and accurate development of art education and training. Otherwise, the studies that were carried out by ignoring the existing situations will not reach the real field apart from the study field and have no value. It is worth investigating to present one section of the existing situation on behalf of the comparison between the arrived point in the study, and the real situation in the field.

Within this context, the aim of the study is to establish how the artistic creation process is, in the art painting workshop lessons in art teaching program, with students' opinions. It is thought that the results of this study will provide an opportunity of obtaining information about the creation process that continues under art painting workshop conditions and will create awareness.

2. Method

This study which aims at revealing the artistic creation process in art painting workshop lessons in art teaching program, is a qualitative study which was designed as descriptive survey. The existing situation about artistic creation process was tried to be described with students' opinions. The study group consists of 12, 4th grade art teaching students in the Department of Fine Arts, in Karadeniz Technical University.

In this study, the qualitative data was collected with open-ended questionnaire and focus group discussion. After administering open-ended questions in the survey that was prepared for the study, it was aimed at obtaining more detailed information about the students' artistic creations via focus group interview. The qualitative data obtained from the data collection tools were analyzed with content analysis method.

In order to ensure reliability at the analysis level, the researcher and one expert tried to reach a consensus on the themes and codes which were prepared as draft by reading data sets respectively. Editing on confirmation of themes and codes by being supported from the body of literature was done. The codes were not presented as frequency values by demeaning them to numbers; instead, they were presented as that making an inference for each student is possible.

3. Findings, Discussion and Results

It was inferred from the students' opinions that the situations such as present skills of the individuals, their background, their psychology, their emotions, their motivation, their desire and eagerness towards creation are the other factors which have impact on artistic creation. Çellek (2002, p.2) states that with intuition and research creative person produces creative things freely, makes works and has different thesis by benefitting from his/her background, intellectual richness, experiences, perceptions, and imagination, by evaluating the environment within the sense of transmission competence.

It was established in this study that students have some problems in artistic creation process and they find solutions for these problems. Students stated two main problems that they have in the process as instability and having an idea about the creation or difficulty in conveying the idea. It was also stated that students have instability mostly at the stage of having a subject or idea. We can consider that the reasons of instability and some difficulties that students have during the artistic creation process are the factors such as their own skills, background, psychology and motivation which they stated as a factor affecting artistic creation (see Table 2). Because, as

solutions for the problems students prefer the suggestions that are limited with their own responsibilities rather than the external factors. This fact shows the importance of individual for the artistic creation process. "A creative individual's being productive overlaps with the motivation and characteristics" (Çellek, 2003, p.8).

Students expressed that they firstly pay attention to composition and creativity which are among the factors composing the structural integrity in the works of art which are the products of artistic creation process. Secondly, they mostly give importance to composition. There was not any significant tendency in students' opinions related to the content or understanding, creativity or originality that create a work of art. Şölenay (1997) makes an evaluation on the form and content in visual arts that "Form is not an autogenous object, it is the seen part of the content. If the form attracts the attention to itself, it does not act as explaining the content. In all artistic descriptions when the 'content' is adhered and revealed with the best 'form', success is achieved" (Şölenay, 1997, p.144). Similarly, Kaptan and Engin (2011) explain that "In art painting workshop lessons, mostly form analysis and designing are essential; however, a form gains its shape as long as it is related with the content" (Kaptan and Engin, 2011 s.617).

According to the results of the study, present skills, background, psychology, emotions, motivation, desire and eagerness of the person who realizes artistic creation are the important factors that affect their artistic creation. It was also concluded that the individual have two main problems which are instability in having an idea and difficulty in conveying the idea during the artistic creation process. Besides, it was also established that the 4th grade students in art teaching in the study, pay attention mostly to the visual stylistic aspect of the work of art in their studies in the art painting workshop lessons.

Araştırma makalesi: Baş, Ş. & Kaptan, Y. (2019). Resim iş (görsel sanatlar) öğretmenliği öğrencilerinin sanatsal yaratım süreçleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 177-194.